

dood ding, hij zag de waarheid als wordende, groeiende in personen, kon haar niet losmaken van de dragers.' Haspels las o.a. Augustinus, en Luther die hij boven Calvijn stelde. Zijn meer rechtstreekse voorbeelden waren Vinet, De la Saussaye Sr. en Gunning. Hij voelde kerkelijk en traditioneel. Over kwesties preekte hij niet.

In deze jaren maakte hij ook nader kennis met *De Nieuwe Gids*, die hem wel sterk beïnvloedde, maar waartegen hij toch blijvend bezwaren had, zowel van esthetische als van morele aard. Ook las hij de Griekse tragici, Goethe, Carlyle, Kierkegaard en Maeterlinck. Met Bierens de Haan, die te Ootmarsum stond, ging hij geregeld om en wisselde hij brieven.

Rees in deze jaren komt een sprekende trek van Haspels' karakter naar voren: hij polemiseert nooit. Van christelijke politiek had hij een afkeer, en een beroep naar Vlissingen wees hij af om niet in botsing te komen met zijn vriend Talma, die daar zijn collega zou moeten zijn. Zijn onafhankelijke aard komt ook in het volgende uit. Haspels' leermeester Valeton koesterde een onbepaalde bewondering voor Tolstoi; Haspels evenwel schreef in november 1895 te Colmschate een artikel onder de titel: 'Naar Rusland?', waarin hij Tolstois betekenis als profeet tot Rusland beperkte. De Groninger hoogleraar Jonker propageerde sterk Sören Kierkegaard, maar ook hier behield Haspels zijn onafhankelijkheid, bij alle bewondering voor de Kopenhaagse denker, die in Nederland toen pas was ontdekt.

In 1893 verloofde de toen 29-jarige Colmschater dominee zich met Charlotte Kleyn van Brandes, dochter van een kunstschilder. Ze was te Rome geboren en opgevoed in Duitsland. Charlotte was kunstzinnig en een bekwaam pianiste. Haspels heeft er een uitstekende vrouw aan gekregen, die hem een zoon en vier dochters schonk. Het oudste kind is nog te Colmschate geboren.

In de rust van de Colmschater pastorie is Haspels gaan schrijven. Onder de schuilnaam *Compassione* publiceerde hij in 1892 de novelle *Frans Burgstein* en in 1894 *Ab-Hurck*; 'vrij onrijpe eerstelingen', oordeelt Chantepie. Het christelijk lezerspubliek wist geen weg met dit hybridisch mengsel van gelovige strekking met voor die tijd ultranieuwerwetse vormen en zegswijzen. Chantepie zelf kon er ook geen wijs uit worden en hief een vinger op 'tot waarschuwing en protest', maar Allard Pierson en dr. Ger-